

Městská knihovna v Praze

Jan houslista

Josef Hora

Praha

2016

e-kniha

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Jan houslista

Josef Hora

Znění tohoto textu vychází z díla Jan houslista tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Československý spisovatel v Praze v roce 1974 (HORA, Josef. *Kniha domova*. 5. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1974. 188, [3] s. Klub přátel poezie. Výběrová řada.).

Text díla (Josef Hora: Jan houslista), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

HORA, Josef. *Jan houslista* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-251-7 (pdf). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/27/36/45/jan_houslista.pdf.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 23. 9. 2016.

Obsah

I.....	7
II	8
III	9
IV	10
V	11
VI.....	12
VII.....	13
VIII	14
IX	15
X.....	16
XI	17
XII.....	18
XIII	19
XIV	20
XV.....	21
XVI	22
XVII.....	23
XVIII.....	24
XIX.....	25
XX.....	26
XXI.....	27
XXII	28
XXIII.....	29
XXIV	30
XXV	31
XXVI.....	32
XXVII	33
XXVIII.....	34
XXIX	35
XXX	36
XXXI.....	37
XXXII.....	38
XXXIII	39
XXXIV	40
XXXV	41

XXXVI.....	42
XXXVII.....	43
XXXVIII	44
XXXIX	45
XL	46
XLI.....	47
XLII	48
XLIII	49
XLIV	50
XLV	51
XLVI.....	52
XLVII.....	53
XLVIII	54
XLIX	55
L.....	56
LI	57
LII	58
LIII.....	59
LIV.....	60
LV	61
LVI.....	62
LVII	63
LVIII.....	64
LIX.....	65
LX	66
Bibliografie Josefa Hory (první vydání)	67

I

Jak kapky jsme se rozpršeli
po široším světě tom.
Dni doma byly bez nedělí,
chléb se slzami, v lásce zlom –
kde jaký kout je v světě tom,
tisíce duší, zdravých údů
jdou vyvzdorovat na osudu
si sen a život, ať hřmí hrom,
ať blesk je roztaví jak rudu
či hvězdné vidmo astronom –
jak kapky jsme se rozpršeli
po široším světě tom.

II

Druzí jen v duchu utíkají
ze země dešťů, mlh a zim
za zlatým rounem snů a bájí,
z nichž nové jaro dýchá jim –
neb kouzelný je dálky dým,
kouzelný přízrak nostalgie,
jež po tisíciletí bije
slovem mých předků, srdcem mým.
Tam daleko se vpravdě žije,
New York a Moskva, Paříž, Řím,
tam daleko se vzpíná šije
za novým sluncem ohnivým.

III

Doma, tam slyšíš: Jaké štěstí
z babího léta utkat mám?
Z domovské hroudy, jež se v pěsti
na popel rozsypává nám?
Jen v čas, kdy podobá se krám,
jež burácivá voda drtí,
je velká ve zmaru a smrti
jak o Veliký pátek chrám.
Zem, chtivá modro z nebe snésti
těm, které odevzdala tmám,
co poskytne mi? Jaké štěstí
z babího léta utkat mám?

IV

Nefilosofuj, Jene, Jene,
dost veliký už byl tvůj žal,
když v zem, jež pro cizí se klene,
jsi ženu svoji pochoval.

A cizím městem duní dál
dynama, předoucí síť zisku,
fontány modrých vodotrysků
skrápějí rozkoš, hlad a žal
i žárlivost, tu lásku z písku.

Čeho bys tu byl nepoznal
a neokusil aspoň misku?
Spi, Jene, před svou cestou v dál.

V

Ach, spát! Před obrazem tvým, Anno,
voskovou svíci rozsvěcím.

Jsi ty to, co zde malováno?

Ty oči skryté jakby v dým?

Ty, která dávno, ach, já vím,

jsi šeptala mi: Jene, ano...?

Ty, podezřením žárlivým

i se mnou z výše štěstí sňatá?

Byla jsi nevěrná či svatá?

Cizinko, cizí mi snem svým,

snad jenom dým vše bylo, dým,

podoba ničeho, tmou sňatá...

VI

Z kořenů vyťat, ke kořenu
v svůj chudý domov pluje Jan.
Tam daleko stín líp a klenů,
zde jenom dálka, oceán,
nic bez míry a beze bran.
Sbohem, ty nekonečnosti má!
Hrob, hlubší vlny, jež se vzdýmá,
jen sny a minulostí stlán,
tam v západním kdes městě dřímá,
a od východu růžovýma
oblaky domov kyne již.
Tu i tam nad hroby ční kříž.

VII

Jak fata morgana se chvěje
Janovým zrakem nad mořem
cesta, jež ústí do aleje,
hřbitova břechťanový lem.
Oh, býti zase dítětem,
jemuž by milost s cestou zpátky
vrátila sladký úsměv matky,
tak dávno odvolaný v zem.
A vítr, jenž vál přes aleje!
Oh, býti zase dítětem
s očima hvězd, z nichž na svět věje
radostným úžasem, že jsem.

VIII

Vy dni, kdy z květů, mlh a tráv
den stvoření se znovu děl,
kdy z rodných slov jak přelud tmavý
svět k dětské duši rozpučel!
Kdy jako popínavý chmel
zrak dotýkal se prsty svými
prvního jara, první zimy,
kdy zvon, jenž nad vesnicí zněl,
jak zvučný strom strás křídly svými
semínko, z něhož zdvih se žel
s tuchami světa barevnými.
Kdy nový tvůrčí den se děl.

IX

Vy vlny moře, moře klasů,
jimiž jsem šel jen jako host!
Co jsem z vás urval svému času,
ježž pohltila minulost?
Jen vítr, vítr ve mně rost,
i plul jsem jím, pták stěhovavý,
ve větru doma, kolem hlavy
šál snu, jenž bez domova vlál...
Mé housle! Cizincům jsem hrál,
a cizí žena v jejich hlasu
plakala láskou pro můj žal!
Vy vlny moře, moře klasů!

X

Mé housle! Svědci ducha mého!
Mé housle! Ústa smyslů mých!
Kdo hledá Boha, nalezne ho
v svých melodiích závějích?
Nalezne, ztratí. Jako sních,
jenž skryje marná pole písku –
a horký vítr v jarním trysku
jej neostyšně smete z nich.
Tak hyne pláč, tak hyne smích,
kdo ale znovu nalezne ho
v své hudby sypkých závějích?
Mé housle! Svědci ducha mého!

XI

Komu jste hrály? Co jste hrály?
Komu jsem vámi kde co dal?
Měl jsem ty, kdo vás milovali,
rád – aniž jsem je miloval.
Jen jedné, mrtvé, žhavě ptal
se zrak můj, do dna rozvířený:
Tajemné srdce, srdce ženy,
čím, čím jsem se ti drahým stal?
Mé housle, nebyly jste vy to?
Či jenom já, jenž na vás hrál?
A nevyřčeno, nedožito,
tajemství tajemstvím je dál.

XII

„Co doma, Jene? Jenom bída...”

se vrací profesorův hlas,

„tu každý druhův úspěch hlídá,

tak mnoho, mnoho je tu nás.

A z orla za chvíli je plaz.

Plaz mistrem zve se. Zvou ho mistrem.

A brzy v mozku jeho bystrém

umění řídne jako vlas.”

Jan slyší profesorův hlas

i přízvuk, jenž mu napovídá:

„Odejdi! Doma je jen bída.

Jsem plaz. I z tebe by byl plaz.”

XIII

Tam daleko... Tam v lesku síní
chlad z bílých mramorů a skel
na hudbu čeká. Nyní... nyní
po bludných cestách hřej, jaks chtěl,
těm gentlemanům pevných čel,
jež hladově se zdají klenout
v znavené touze zapomenout
na nervy unavených těl.
Ne, něco jiného jsi chtěl,
živelný žár, jenž jiskrou skočí
v rozradované dětské oči,
žár, od něhož jsi odešel.

XIV

Jak ostrý drink mou hudbu pili.
Na chvíli rozpadla se klec,
v níž pro obchod a rozkoš žili.
Jen tónů provazolezec,
jen krysař dovede je přes
z pavučin nudy vyprostiti.
Neboj se, dobře zaplatí ti!
Hle, mixér zvuků, umělec
se k pultu pijáků svých řítí.
Na chvíli také jeho klec
pozlacenými pruhy svítí,
a nechť se směje, chytrý žnec...

XV

A jiná vzpomínka se vkrádá
do jeho očí. Vidí sál,
z provlhlých zdí tam malta padá
a vržou prkna, na nichž stál,
když horníkům a tkalcům hrál.
A hrál... Tam lidé přesycení,
zde v roztančeném zanícení
jako by sál se kolébal,
jako by hudba vznášela je
v čas písní, do zpěvného ráje,
a dívčín hlas zněl nesmělý:
Pozdravte domov, přáteli!

XVI

Pozdravte domov... Poselství má
k daleké dosud vlasti Jan.

Lod' za lodí jde, obzor dýmá,
vede nás všechny do všech stran
neviditelný kapitán.

Lod' za obzor, sen v spánek padá,
mladosti dlouhá serenáda
se rozpršela v zlozvuk hran –
jak Jan, jak Jan Zachrtadán,
směje se Jan, jdu domů, domů,
jak poutník do hřbitovních bran,
jediný živý na polomu.

XVII

A přece až... až obstoupí mě
to věrné moře jazyka,
až jako rodných zvuků símě
pták tmy mně v okno zavzlyká,
až rovina ta veliká
zavalí oči mé a v záři
července půjdou hospodáři
za kosou po své souvrati,
až ten, který se navrátí,
sám zakáže si plakati
a vykládati si sny v snáři
vod, když je měsíc pozlatí...

XVIII

Naposled, přístave, snad! Sbohem!
Děšť padá tiše na Paříž.
Břeh Rýnu zazněl lesním rohem,
a Čechy, Čechy... blíž a blíž...
teď pražské věže uvidíš...
„Až z Ameriky? Natrvalo?
Ba, bývá nás tu ještě málo.
Ten pán se vrací, Váňo, slyš!
Nic ve zlém. Mlčím už jak myš.
Ať vás tu život pěkně těší,
doma je doma – vždyť jsme Češi.
Jen s bručouny je tady kříž.“

XIX

„Ba, jsou to léta, Jene, Jene!
Maminka, otec mrtvi jsou?“
Oh, profesor, ten rozpomene
se na příhodu každičkou.
„A housle v Americe jdou?
Že máte léta? Inu, léta –
Čtyřicet, to je konec světa...
Jen co si nervy oddechnou,
přijedete a uvidíme...
Pohled'te, řeka dole dříme
a zní přec, a s ní Hradčana.
Smetana! Hrál jste? Smetana...“

XX

Vltava dýchá. A jak bledne
v měsíční záři Svatý Vít,
kams do prostory nedohledné
Janovi hudba začla znít,
noc, hvězdný svit, ruch vln a klid –
hlas houslí, uložených doma,
mu směle, čistě vanul rtoma
ve vůli žít, hlas mládí pít,
hlas mládí, jež se obnovuje
v té zemi věčným neklidem
a jako duha zpodobuje
luk boží vůle nad lidem.

XXI

I kámen zní tu, dýchá, zpívá,
a znepokojuje náš sen.
Kde je tvá duše, Praho živá,
kde věků duch spí zabořen?
Spí v přítmi svatovítských stěn?
Či na hřbitovech Vyšehradu?
Ve čtvrtích béd a polohladu,
v trezorech bank a záložen?
Spí v tónech, které vylákala
tvořivá ruka z noci v den?
V melodiích, jimž vroucnost dala
mateřská ústa mrtvých žen?

XXII

Bdí v zbroji muzeí a v kroku,
jímž sochy nepohnutě jdou?
V soubojném odmlčení soků,
smířených deskou žulovou?
Či bloudí nocí chrámovou
s pokornou, milosrdnou zvěstí?
Hlas dávna vane po náměstí,
vzdor, katův meč a krve křik.
To z vás v nás tančí naše štěstí,
a nový vzdor a nový vzlyk?
Vzdor pokory a něha vzdoru,
ruka, jež trhá růži moru?

XXIII

Rozložitými korunami
kolébá vítr. Pohrává
nedotčenými novinami,
z nichž začíselá únava.
Vše temnou tvář v nich dostává,
ze všeho dýchá neklid krize.
Jak listí na svěšené bříze
nervóza z řádků chvěje se,
i slova v písmena se drobí.
„Přišel jsi do vzrušené doby,
kdo ví, co zítřek přinese,
co roztrhá, co odnese...”

XXIV

Ozvěna řeči přítelovy
se táhne hlučným nábřežím,
rozjitří, mate, nedopoví.
– Proč právě k tobě náležím,
ty výspo, proudem omílaná,
kde v jitřní zvon zní z dálky hrana,
kde stavba sotva dokonaná
i krása úmyslu jak stín
se propadají do hlubin
mhou zrcadlené Atlantidy?
A pyšně jdoucích lodí přídy
do lidské paměti rvou klín.

XXV

Proč právě k tobě? – Jan si říká
a pevný hlas v něm odpoví:
Kdo navrátil se, neutíká...
Let času sedmimílový
neustává. Kdo vyloví
klíč vzpomínek a zámek slova
z hluboké tůně jeho znova,
nenavrátil se do domova,
kde málokdo ho bude znát?
Nic jiného když nepřináší,
pozdrav těch v dálce sny mu plaší:
ten pozdrav musí odevzdat.

XXVI

Nad řekou, v níž se obrazy
nemluvné háje, dub a vaz,
jak města utečenec smělý
stál tichý dům. Tu bloudilas,
jak bloudí pták, jak bloudí klas,
jejž z nízké větévky jsi sňala.
A odevzdaně živa z mála,
jsi čekala, kdo přijde dřív,
zda syn či smrt. Rty němých jív
se třásly nad pokojnou řekou.
A vlny tekou, vlny tekou,
syn přišel. Smrt však přišla dřív.

XXVII

Jen starý domovník tu žije
se starou ženou. Opuštěn,
zapleten v stíny záclony je
rodinný pokoj. Marný den,
vzpomínce spíš jen podoben,
sem vzhlíží hroty městských věží.
Na stole vetchý sešit leží,
žlutými listy rozevřen.
Tak usínají ruce žen,
čas jenom zvolna dýchá na ně
a ze šedivějící skráně
pomalu stírá tolik jmen.

XXVIII

Tolik jmen! Okno otevřené
volá ty mrtvé, vzdálené,
volá je k tobě, Jene, Jene,
by zasedli kol plamene,
jenž láká můry zmámené.
Ty můry tma zas rozežene,
a kolem stolu luna jen
čenichá světlem. Tolik jmen
a tolik tváří, jež tu žily,
jím prochází. Všem podoben,
dívá se na sešit not bílý
jak na svůj vlastní rodokmen.

XXIX

Tak vítá ticho, kráčejíci
beze stop prachem měsíce.
Tak vítá harfa na měsíci
a hvězdy, listím pršíce
na ústa snící kytice.
Vem housle do ruky, vem, Jene,
noc domova se tebou klene
a mrtví v hrobech, živá zem,
se pnou jak akord s akordem
v tušenou tebou melodii.
Tak tmou, byť slepci, jistě jdem
a zrno žene, když květ mívá.

XXX

Tak krásně začínal ten příchod
do vzpomínkové krajiny.
Tak plny vůně byly, lichot
traviny dlouhé roviny.
A za řekou vrch jediný
se houpal v slunci. Vinohrady
se hřály za strmými zády,
a kamkoli jsi oči dal,
srp s kosou polem bleskotal.
Děvčata smíchem přioděná
vázala žita posečená
a v dálce blesk si s mraky hrál.

XXXI

Kdo uvěřil by, že blesk bije,
když za mraky se klikatí?
Kdo uvěřil by, historie
že nás se může týkati?
Spíš – přes rameno zívá ti
tma, jež se zvedla. V sdělném tichu
prach padá na ruce a líchu,
a jed, jenž vnikl do tvých cév,
štve proti tobě vlastní krev.
Požáry, hroby, jizvy v těle,
vy strážte minulosti bdělé,
odžente od nás osud plev!

XXXII

Bud'! praví ruka barvě mapy.
Nebud'! děl vítr větvi kdes.
Běh živlů tmou, skok tygří tlapy
rozházel hnízda, skácel les.
Jablůňko, hledíš do nebes,
tajemná míza stoupá kmenem,
dech listí vane nad pramenem,
jímž prýští píseň dobrých sil.
A kdeže strom je, jenž tu byl?
Shořela lípa pokácená,
a jenom vzpomínky a jména
dějepis knihou rozptýlil.

XXXIII

Těž zvnitřku hnije strom. I praví
list k listu: Tebou vniká jed.
Já však jsem zítřek, já jsem zdraví.
Shoř v ohni, vyvržen a klet.
I přišel vítr, oba smet.
A přece žily jste, dí země,
a větrem rozptýlené sémě
vašeho stromu klíčí v tmách.
A bude stromem mezi stromy
a krovem domu mezi domy,
korunou písni v samotách,
kde steskem zapláče i vrah.

XXXIV

Dělnice v modrém s bandaskami
jdou ráno podle oken mých.
A večer zpátky, nikdy samy.
Nad šátky trylek zní a smích.
Jít s nimi do chvil večerních
tam v zátočinu řeky u vsi!
Úzkosti rozumu, mluv, mluv si,
vyhrožuj, nedosáhneš jich!
Mladosti, soupeřící s časem,
co díš dnům, jež se vzdalují?
Nechť třeba běsy viděla jsem,
já doufám, věřím, miluji.

XXXV

Vy stará slova, dávno zprahlá,
vy stará slova mladých úst!
Kéž do strun houslí mých jste sáhla
jak v dívčí nožky masopust!
Kéž mohla jste mou myslí růst
ve strmém stínu mrakodrapů,
žárlivých dní a v hořkém kvapu
snů ješitných, jež jako dým
začpěly trpce chřípím mým.
Ach ne – dnes nerostla by ve mně
v úzkostech píseň rodné země
jak polibek, jak tón a rým.

XXXVI

Jdou noci dusné, dusná slova
skanduje nevidomý hlas.
Výhružná ústa prorokova
svým ledem bombardují nás.
Přešel jsi moře ještě včas,
z číše, již osud podal kolem,
bys napil se za rodným stolem
pelyňku, kterým zavoněl
kraj jakby plný prázdných těl.
Siréno šílená, dno zlosti,
pekelný zmetku, dosti, dosti!
Zem zmlkla. Kdo to po ní šel?

XXXVII

Což věčně vrtkavý je
nad touto zemí zakletou
zešedlý písař historie?
A růže že tu nekvetou?
Ach, kvetou, dvakrát šir než loni
rozchlíply rty a dvakrát voní
ty růže ran, jež líbal Jan,
z ciziny domů, domů hnán.
Siréno šílená, blesk bije,
jsi kletba, pláč, krev našich ran.
Což věčně, věčně horečný je
dech z oteklých úst historie?

XXXVIII

Písmeno nové jde a kácí
písmena stará. Nový děj
pořádek starý na svět vrací,
prst píše. Čti a rozuměj!
Dál, růže, voň, dál, větře, věj,
neb život, život nesmírný je,
je bolestný jak poezie
a úrodný jak zahrada,
jež v tisíc úst se rozpřádá
jak roztančená balada,
a tisícerými rty pije
ze džbánu boží historie.

XXXIX

Můj domove, v nějž vryl se kalich,
i ty jsi jako zahrada.

Odvěká tragédie malých
v tisíce slz se rozkládá
a slzy roztavují hlínu
a v země nastaveném klínu
zas pučí růže, růže ran,
a trpkou vůní podestlán,
zas vzrosteš stromem mezi stromy
a krovem domu mezi domy,
korunou písní v samotách,
kde steskem zapláče i vrah.

XL

I vyšel si Jan na zahradu,
kam hučel vzhůru labský jez.
Vteřino pádu, léto pádu,
hleď, voda padá do nebes!
Siréna vzlyká ještě kdes,
však srdce znovu bítí začne
do ticha, v modro bezoblačné –
věř a jak muž svůj úděl nes!
A hraj. Svět hudbou nově děje
se novým řádem v srdci tvém.
Jím stíněn, vstoupíš do aleje,
jež stoupá k Bohu závratněm.

XLI

Vy známé věci s novou tváří,
vy věci zapomenuté,
vy vláčné větve, ještě v září
lijavcem světla sehnuté!
Šla léta, mrazy třeskuté,
já odešel a v těžké chvíli
vy znovu jste mě oslovily.
Odešel podzim jako dým,
vy vedete mě krajem mým,
jak nota k notě kupíce se,
jak předznamenání, jež nese
mě do země, již pokřtěna je

XLII

má duše, aniž tušila to.
Souvratě tónů září jím
jak za sklem staré snubní zlato,
leštěné dechem záhrobním.
I vím, že jimi jíti smím,
že dotýkat se mohu žalu,
že z úst jim snímat mohu chválu
minula vykoupeného,
budoucná vymodleného
mozoly rukou, rádlu pluhu,
nebezpečím, jímž z bludných kruhů
jdem do života nového.

XLIII

Jak kapky jsme se rozpršeli
po vlažných ústech písní tvých.
V plášť snů tvých zahalení celí,
jak v kápí modlitby své mnich,
jdem tichem hodin večerních
ze všech stran ducha ke tvé studni.
Dosáhnem doušku, chodci bludní?
Zakypí pro nás v hloubi smích?
Sejme nám ruka tvoje žhavá
z nevěrných tváří lež a strach?
Domove, přišla chvíle pravá
tvých polibků, tvých soudních vah.

XLIV

Po šatech smutku stíny spěly
a zastínily vdovin hlas.
„Tak dávno jsme se neviděli,
vy obeplul jste zeměpás,
oběma mládí odvál čas,
vy pochoval jste v Americe
svou ženu, já zde ještě více,
muže a syna. Chtěla bych
věřiti v život zesnulých,
když ruce živých studí v dlani.
Snad osud si náš smutek schrání
pro smírný jas dní podzimních.“

XLV

Je černý klavír. Černé šaty
a černé vlasy nad čelem.
Tak po dvaceti letech Katy
se setkávala s přítelem
v pokoji jeho setmělém.
„Na podzim myslet? Nechce se mi.
Je příliš smutku v této zemi,
než abychom s ním stárli snad...
a hleděli tmy haluzemi,
jak lidem na rty lehá chlad,
jak do máje a nad růžemi
se protahuje listopad.“

XLVI

„Jak do máje a nad růžemi
se protahuje listopad?
Věříte ještě? Nechce se mi...
za ten rok neštěstí a ztrát,
domova, muže, syna, Jene...“
Však její prsty udivené
se po klávesách toulaly,
v dlaň vypadl tón pomalý,
pak druhý, třetí v prostor pad,
jako když dítě ze sna sténá,
a zprahlá ústa do ztracena
zašeptla: „Mohu ještě hrát?“

XLVII

Hrát... Bráti život do svých rukou,
růženec smutku, perlí svit,
plamen, jenž v desaterozvukou
podobu jde se proměnit...

Hrát... Z mlhy, z ničeho kout štít,
dát váhu snu, vznos tíže hlíny,
dát hlas rtům němé domoviny,
a třeba po zatracení
jít k novému dni stvoření...

Byl jarní večer. Katy vstala
a u okna se zadívala
do plynoucího mlčení.

XLVIII

Jen kroky žen, jež z práce domů
se navracely, zněly jím.

„Řekněte, komu jenom, komu
co chcete dát svým uměním?

A já – což ještě hráti smím?

Rty mrtvých vyčítaly by mi,
že jim lhu slunce prostřed zimy,
a rty, jež slzy smáčejí,
by šeptly: Lhářko nadějí.“

V tichu, jež houstlo mezi nimi,

Jan maně smyčec v ruku vzal.

„To jenom žal vás obelhal.“

XLIX

„To jenom trýzeň osamění
vám předstírá, že nic je vším,
že mimo vás už světa není,
krom barvy smutku. Také vím
o marných krocích vězení,
v něž jako do aleje tújí
jen hvězdy pohrom probleskují.
Jen v živé vtíná se však děs,
jen živí z hrůzy smrti žijí.
Tvář mrtvých cestou do nebes
se smývá v tichou melodii
dětského úsměvu tam kdes.“

L

Večerní ticho, spřádající
tkanivo duší, tkej a před'.
Když ústa nemají co říci
a mlčí nitro zápasící,
zrak v šero píše odpověď.
Zdi otevírají se, hled',
vzpomínka tančí, je, co bylo,
i dožívá, co nedožilo,
dožitým snem zas táhne dech.
Prach z mrtvých je, jak je to prosté,
z úst prachu slovo k živým roste
a bzučí s včelou na tvých rtech.

LI

Jdou ze hřbitova Jan a Katy.
Tam vzadu tolik drahých jmen!
A kalich země vrchovatý,
v kytici jarem proměněn,
vře přes okraje. „Dobrý den,
dobrý den, paní, pane Jene!“ –
houf dětí k dvojici se žene
a usmívá se na Jana,
ten zástup malých rozervánků,
ta cháska z keřů zdrápaná,
ten bez punčoch, ten bez opánků
tu číhající od rána.

LII

„Pan Jan nás pozval,“ svěřují se
té paní v smutku, „na koncert.“

Paní jen zlehka podiví se
a pomyslí si: Jaký žert,
pozvati děti na koncert.

Však jak by dávno znaly Jana,
jdou děti v hloučku za nimi.

Zahrada květy obsypaná
vře bzukotem. Snad čeká pána,
snad ví, pod stromy bílými
že v kruhu dětí, sám hoch zase,
volání dávných kouzel vzdá se.

LIII

Jan hraje dětem pod jabloní.
Kruh očí bloudí zahradou,
zvuk starých houslí tančí po ní,
jak unikal by před zradou.
A děti jako ptáci jdou
za hlasem strun. Ach, štěstí jíti
k tajemství, jež se rozsvítí ti
a hasne zas, v tmě uhostí
tě sladkou vlnou lítosti,
že kdosi brouzдал se tvou krví,
ach, Katy, a že nebyl prvý
v své závratí a radosti!

LIV

I sklouzl její pohled k dětem
a temně vzplál jí po líci.
A děti bloudí s Janem světem
a děti touží dořící,
co prchá tónů vichřicí,
co u pramenů nové víry
si vyhmatává míru míry
v jásotu strun a v oblaku,
jenž dětem táhne po zraku.
– Přicházíš, třeba po popelu,
jak Orfeus mhou asfodelů,
mladosti, víro, zázraku?

LV

Přicházíš, jako jinoch strání
pod zelenými větvemi?
Přicházíš, nové milování,
střecha, jež nad hlavu se sklání
po cestě blesky, nocemi?
Jan hraje dětem pod jabloní.
Vzpomínky z dávna, vítr z loni,
pokora klekajících trav,
ohni urvaný zlatohlav –
a cesta v modro cest. Jdou po ní
a hudba jako zlatý míč
se v klíně chvěje jim. Čí klíč

LVI

to zní ti v rukou, Jene, Jene?
Padl v ně jak plod soužení
pro stromy víchrem poražené,
nezničitelné znamení
snu, který dozrál v plameni,
a vírou odřat od plamene,
zas klenbou nad námi se klene.
Snad jenom zatajený dech,
jenž postál dětem na ústech,
jej upustil, bys pozvedl ho...
Domove, stříbrná má mlho,
v břeh života se stkáti nech!

LVII

Vítr či kotva? Je či není?
se táže mlhy Katin žal.
V doznění houslí, v dětském snění
jako by sad se kolébal,
jako by hudba vznášela je
v čas písni, do zpěvného ráje,
jako by z houslí pršely
na dětská čela pocely –
a na vlažných rtech jejich taje
pro Jana povzdech nesmělý
krajanky zámořského kraje:
Pozdravte domov, přáteli!

LVIII

Ach, závrať býti! Závrať zníti!
A slyšeti, když nehloub zníš,
jak z echa srdcí rozumí ti
i jejich smích i jejich kříž –
a s oběma si rozumíš
jak noc, jež noci odpovídá,
jak bídu líbající bída,
jak oči dvou žen v naději,
jež v příštích dětech mizejí,
a berouce je do náručí,
v duchu se znova s nimi učí
svým prvním krůčkům alejí.

LIX

Komu jste, housle moje, hrály?
Komu jsem vámi kde co dal?
Kde jsou ti, kdo vás milovali?
Čím blíže, blíž se vracím z dáli,
tím těžší smích, tím hlubší žal,
víc bolí, co čas pochoval
pod oblouky své perspektivy –
a prudším křídlem vítr divý
nás vane k sobě. Jenom dlaň
nám zbyla již. Dlaň rodné hlíny
a zrno, volající: Braň
před vichřicí prst domoviny.

LX

Jak kapky jsme se rozpršeli
a jako déšť jsme vsákli v zem.
To varhany se rozezněly
velikonočním akordem.
Byla jsi? Byl jsem? Nyní jsem,
a jsme, dvě větve, ohni vzaté.
A v chóru stromu jedenkrát
budeme jedním výšlehem.
Společným větrem rozechvělí,
posledním zašeptnem pak snem:
Jak kapky jsme se rozpršeli
a jako déšť jsme vsákli v zem.

Bibliografie Josefa Hory (první vydání)

Básně

Básně (1915)

Strom v květu (1920)

Pracující den (1920)

Srdce a vřava světa (1922)

Bouřlivé jaro (1923)

Z politické svatyně. Satiry a pamflety na politiky, průmysl lihový, veřejné mínění a politiku vůbec (1924)

Itálie. Psáno v srpnu a v září 1924 (1925)

Struny ve větru (1927)

Mít křídla (1928)

Deset let (1929)

Tvůj hlas (1930)

Tonoucí stíny. Balady a jiné básně (1933)

Dvě minuty ticha (1934)

Popelec. Svět a kumšt (1934)

Tiché poselství (1936)

Máchovské variace (1936)

Domov (1938)

Jan houslista (1939)

Rekviem (1940)

Popelka přebírá hrách (pod názvem Zahrada Popelčina vyšlo společně se sbírkou Rekviem, 1940)

Zápisky z nemoci (1945)

Život a dílo básníka Aneliho (1945)

Proud (1946)

Pokušení (1946)

Próza

Hliněný Babylon (1922)

Socialistická naděje. Politický román (1922)

Probuzení. Prózy (1925)

Hladový rok. Příběh města (1926)

Smrt manželů Pivodových (1928)

Dech na skle. Příběh Jana Trázníka (1938–1939)

Stati kulturně-politické a literární

Kultura a třídní vědomí: poznámky k otázce proletářské kultury (1922)

Literatura a politika (1929)

Karel Toman (1935)

Překlady

Sergej Jesenin: O Rusku a revoluci (1926)

Sergej Jesenin: Jiná země (1927)

Boris Pasternak: Lyrika (1935)

A. S. Puškin: Eugen Oněgin (1937)

M. J. Lermontov: Démon (1939)

Hvězdy nad Triglavem: moderní poesie slovinská (společně s Otonem Berkopcem a dalšími, 1941)

M. J. Lermontov: Bratr smutek: Výbor z lyriky (1941)

Ivan Mažuranić: Smrt Smail-agy Čengiće (1947)

Soubor díla (16 svazků, 1946–1961)

I. Kořist smyslů (sbírky Básně, Strom v květu, Itálie; 1948)

II. Kniha srdce a vřava světa (sbírky Pracující den, Srdce a vřava světa, Bouřlivé jaro, Mít křídla, Deset let; 1948)

III. Kniha času a ticha (sbírky Struny ve větru, Tvůj hlas, Tonoucí stíny, Dvě minuty ticha, Tiché poselství; 1948)

IV. Kniha domova (sbírky Domov, Popelka přebírá hrách, Máchovské variace, Jan houslista, Rekviem; 1946)

V. Písně hodin večerních (sbírky Proud, Život a dílo básníka Aneliho, Zápisky z nemoci; 1950)

VI. Zapomenuté básně (1951)

VII. Socialistická naděje a jiné prózy (soubor Probuzení a novela Smrt manželů Pivodových; 1949)

VIII. Hladový rok. Příběh města (1949)

IX. Dech na skle. Příběh Jana Trázníka (1948)

X. A. S. Puškin: Eugen Oněgin (1949)

- XI. Kniha slovanské poezie (Z ruských bylin, překl. A. S. Puškina, M. J. Lermontova, A. Bloka, J. Kupala, A. Bezymenského, I. Mažuraniće; 1949)
- XII. Jesenin a Pasternak (1947)
- XIII. Kniha satiry a rozmaru (sbírky Z politické svatyně, Popelec, Pokušení; 1953)
- XIV. Z německé poezie (1954)
- XV. Poezie a život. Úvahy, studie, soudy (1959)
- XVI. Dny a lidé. Soubor fejetonů (1951)

Výbory z díla

- Vybrané básně Josefa Hory (uspořádal J. Hora; 1942)
- Pod Zvonem Řípu: Vzpomínky na kraj mladosti (uspořádal J. Robek; 1947)
- Pozdravy (uspořádal A. M. Píša; 1949)
- Sen o zítřku pracujících: Výběr z díla Josefa Hory (uspořádal F. Trenčík; 1950)
- Výbor z básní (uspořádal F. Buriánek; 1954)
- Básně (uspořádal L. Fikar; 1955)
- Lásku dej lásce: Výbor z veršů (uspořádal A. M. Píša; 1958)
- Domov a jiné básně (uspořádal A. M. Píša; 1961)
- Čas, bratr mého srdce (uspořádal F. Hrubín, 1965)
- Lod' se zlatem: Výbor milostných veršů (uspořádal L. Fikar; 1971)
- Básně (uspořádal B. Štorek; 1975)
- Prsty bílého hvězdáře: výbor z lyriky (uspořádal Z. Pešat; 1975)
- Rozkvetlá větev: Výbor z poezie (uspořádal V. Kún; 1978)
- Šetřte láskou (uspořádala J. Mourková; 1984)
- Hudba ticha (uspořádal Z. Hron; 2002)
- Slunovrat (uspořádal V. Justl; 2003)

Josef Hora
Jan houslista

Edice E-knihovna
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 23. 9. 2016

ISBN 978-80-7532-251-7 (pdf)